

ALBERTAS ROSINAS

(1938 02 07–2010 07 23)

Tvankų vasarvidžio vidudienį aukštame Antakalnio kalnelyje liūdnai susimąstę stovėjome prie brangaus kolegos – pirmosios gretos mokslo bendražygio Alberto Rosino kapo duobės.

Jo gyvenimo ir mokslo kelias buvo permainingas kaip ta vasara – ir saulė, ir lietūs, ir kaitros, ir vėtros, o jis vis eina! Gal ne visai moksliška, bet pirmiausia į galvą ateina princo Hamleto žodžiai, kuriais jis apibūdino niekšingai nužudytą savo tėvą: *Tai buvo tikras vyras!* Jais Hamletas pataisė savo draugo Horacijaus vertinimą: *Puikaus karaliaus būta!*

Mokinys, užstojęs nuo smūgių jaunutę mokytoją, muštas paauglių chuliganų. Dvasiška žudytas partinių niekžmonių. Pusę savo mokslinio gyvenimo atskirtas nuo studentų humanitarų, stumtas iš mokslo, atkaklusis lietuvis žemaitis rimčiausiais darbais tvirtai į jį įsikirto. Tik garbės šešėlis vėlavo paskui nuopelnus. Bet suspėjo. Tarp šiaip ne visai skurdžių kelių kalbininkų įvardžių tyrinėjimų monumentaliai išsiskiria Alberto Rosino šešios knygos – lietuvių ir visų baltų kalbų įvardžių struktūra: semantika, daryba, morfologija – sinchronija ir diachronija, specialiai – Mikalojaus

Daukšos įvardžių semantinė ir morfologinė struktūra. Septinta knyga išskirtinė – iš latvistikos. Trys statybos terminų žodynai (su bendradarbiais). Bet ir vėl – visai beknygis žmogus Rosino akivaizdoje (ir šiaip gana viešai) drėbtelėjo: „Va, Crystalas parašė 100“ (beje, manau, kad tai leidinių, o ne veikalų skaičius). Albertas yra prasitaręs: „Kartais pasakau sau: *Albertėli, būk žmogus!*“ Bet ne visada atsakydavo į užgaulę: *Kolega, būk žmogus!* Bet – kartoju – visada savo, lietuvių kalbos ir Lietuvos varguose, kovose, darbuose, klupimuose ir pakilimuose buvo tikras vyras. Visur – tarp pirmųjų, dažnai – pats pirmasis: mokslo darbais (su laipsniais ir vardais) ir kaip vadovas – katedros vedėjas, gausaus mokinių baltistų būrio siela, Kalbos komisijos pirmininkas ir našus jos darbininkas, Lietuvių kalbos draugijos pirmininkas. Vilniaus inžinerinio statybos instituto (dabar Vilniaus Gedimino technikos universitetas) vadovai lietuvių kalbos etatinį mokytoją pasitelkė statybos terminijai kurti ir norminti, o pastebėję neetatinį kalbos mokslo darbus – išleido į doktorantūrą. Terminų banko kūrimo darbuose Albertas Rosinas buvo nepakeičiamas terminų ir jų apibrėžčių gramatikos autoritetas.

Velionis buvo vienas iš nedaugelio istorinės ir teorinės kalbotyros specialistų, o kartu našiai ir nesibodėdamas dirbo mokslinį praktinį kalbos kultūros ir kalbos ugdymo darbą. Kiekvienas šio baro darbininkas Jam ypač dėkingas už autoritetingą paspirtį ir įdėtų pastangų supratimą ir vertinimą. Šitos srities straipsnių rinkinys geriausiai parodytų Jo problematiką, metodiką ir argumentaciją. Neužmirština, kad imdavosi pačių sunkiausių, labiausiai kalbos sistemą pažeidžiančių kalbos dalykų. Ir žiūrėdavo nuosekliai, siekdavo atkakliai kovoti. Pavyzdžiui, 1971 m. paskelbė nemažą straipsnelį „Ką reiškia *nužmoginti* žmogų“ (*Mūsų kalba*, Nr. 4, p. 14–17), o gal apie kokius 2006 metus kalbėjo man apie tai, kaip apie sunkiai išgyvendinamą dalyką, bet būtinai taisytiną. Knygele *Tik prašau be isterijos* Jis viešai atskleidė bendradarbiams žinomą savo būdo brangintą bruožą – humoro ir ironijos talentą. Tik neužmirština, kad jo griebtasi ne iš gero gyvenimo, bet kad kalba darkoma be jokios gėdos ir sąžinės, o nuo kalbininkų kritikos ginamasi ambicijų skydais. Buvo neatremiamas kalbos kultūros kovotojų šūkis *Į atlapus ambicijoms!* Šūkio nebėra, o ambicijos keroja. Ir tautoje, ir kalbininkų bendruomenėje mėtomasi piktais kaltinimais.

Atsisveikinimo su Velioniu proga prisimenama gyvųjų ir mirusiųjų bendrystė ar neįpareigoja gyventi taikoje? *Pax – mater artium. Pacem cum hominibus, bellum cum vitiis habe.*